

NA STRANU POKROKU

Málokterý z myslitelů minulého století ovlivnil běh věcí tohoto světa do té míry jako Karl Marx. Svědčí však o duševní chudosti těch, kdo halí dnes v marxistickou ideologii vlastní moc a tyranii, že nepostřehli slabín v Marxově myšlení. Tápající kolem těchto slabín nevytvořili nové koncepce světového vývoje, lépe odpovídající skutečnosti. Nešli za Marxe při hledání správné metody, jak pokrok předvídat, kde najít záruku pravdy. Za současné praxe vždy tam, kde poznání selže, uchylují se k moci a násilí: nemizí-li střední stav sám sebou, jak stojí v teorii, tak jej hromadně zničí; není-li výkonnost samostatných malých rolníků menší než hospodářských družstev, pak se jim zastaví přiděl hnojiv, strojů a pracovních sil — a jejich výnos se zmenší; existují-li dva názory na řešení situace, pak se oponente zlikviduje — a historický vývoj dá za pravdu vítězné klice. Pak ovšem »vývoj« není nic jiného než fyzická likvidace odchylného pokrokového myšlení. Proto stalinští nositelé vývoje nenakreslili obraz komunistické společnosti a jejího vývoje; dialektický vývoj a pokrok se pod komunismem zastavil.

A tak přes hospodářský a technologický vývoj Sovětského bloku dnes není mnoho zemí na světě s nehybnější společností než je společnost komunistická. Stačí si pročíst novou ústavu, abychom si učinili obraz o tom, kolik zastaralých přežitků charakterizuje současnou československou společnost. Tak již v prvním článku se mluví o socialistickém státu založeném na svazku dělníků, rolníků a inteligence — i dnes, kdy rolníci jako třída už prakticky neexistují. Kliše z doby bezprostředně po Říjnové revoluci přezívá tu 40 let pozdějšího vývoje.

K čemu Národní shromáždění, je-li sjezd KSČ nositelem moci ve státě? - čemu prezident vedle předsedy KSČ? K čemu celá dvoukolejnost stranická a státních zařízení? Vždyť přímější řešení, uznání skutečného stavu věcí, by nejen bylo upřímnější vůči komunistům a občanům Československa, ale omezilo by i byrokracii a plýtvání administrativních sil. Zas už přežitek, tentokrát z doby boje o moc ve státě. Podobné přežitky naleznem v národním hospodářství (k čemu daně?), ve straně (k čemu příspěvky? místní a závodní organizace — vedle komunistických odborů?).

V mnoha případech nejde jen o přežitky z t.z.v. buržoasní éry, ale o přežitky dokonce z doby feudální, přežaté od Sovětského svazu. Nelidská krutost vůči »nepřátelům dělnické třídy« (zejména i z kruhů uvědomělých straníků) jasně prozrazuje tatarsko-asijský prvek, tajná policie a censura jsou dítkem carství, nám jen trochu známým z doby absolutismu Habsburků. Censura nejen nestraničů, ale i straníků. Censura nejen ne-ruského (západního, čínského) myšlení, ale i vlastní minulosti. Není proto divu, že filosofie a společenské vědy prozrazují za těchto podmínek nejen prvky doby feudální, ale přibližují se svým celkovým rázem ještě údobím dřívějším: středověké scholastice. Inkvisice a školastika — náš občan až příliš dobře poznal význam této pochmurné alegorie. Jako dříve koncilie, tak dnes sjezdy Strany či zasedání ústředních výborů (a jeho komisí) rozhodují o osudu uměleckého projevu, nové sociální myšlenky či myšlenky vůbec. A jak s myšlenkou byl spálen i kacíř, tak i dnes »uchylkář« mizí propadlístém čistek a kádrových posudků.

Není pak divu, že přes zrychlený technologický rozvoj je pokrok a zlepšení životních podmínek obyvatelstva do značné míry ilusorní. Výrobní přebytky jdou do nových investic a převážně do zbrojení. Hospodářsky se stále ještě sází na kartu budoucí atomové války. Bez možnosti zaměřit proud výroby směrem k ukojení svých individuálních potřeb, bez ochrany proti vykořisťování státem pokud se mzdy a pracovní doby týče (pomysli na zbabělou roli odborů v tomto směru!) stojí dnešní dělník více spoután a osamocen než kdy dříve. Ani na poli lidských vztahů (k šéfovi, k spolupracovníkům, k ženě a dětem, atp.) se toho moc nezměnilo — režim odmítá novou psychologickou vědu o lidských vztazích a přichyluje se stále ještě k Pavlovově psychologii lidských reflexů, která mu dává možnost zmochovat se duševna vězňů — jeden to z nejvšednějších zločinů lidstva, překonaný svou nelidskostí snad jen hromadnými masovými a rasovými vraždami.

Není divu, že skutečný pokrok, opravdový vývoj lidské společnosti se ubírá mimo sféru komunistického vlivu. Po sociální stránce to jistě není Sovětský svaz ani Spojené Státy, které dnes nesou pochodeň lidskosti: mnohé z menších států jak v Evropě tak i jinde dokázaly dát svému lidu sociální bezpečnost bez ztráty politických svobod. První desetiletí po válce tu přinesla sociální narovnání: dnes už není v mnoha západních zemích kastovních rozdílů mezi sociálními třídami, které tu dříve existovaly: dělnická třída se svým životním slohem zcela přiblížila střednímu stavu. Počet televizorů, motocyklů i aut stále stoupá. Posluhovačky, písařky i mladí dělníci ze severovýchodních zemí tráví dny prázdniny na Riviere, ve slunné Itálii, a naopak drobní lidé z latinských zemí táhnou na prázdniny na sever. Evropa prodělává v tomhle směru novou epochu nomádů.

Zatím co v prvních desetiletích nastalo narovnání mezi sociálními vrstvami, probíhá v našich dnech narovnání mezi Evropou a jinými světadíly. Západ se svléká z kolonialistického roucha. I zde pozvolna roste nový svět, i zde se pokrok ubírá novým, Leninem a Stalinem nepředvídaným směrem.

Toto nové narovnání jde ruku v ruce i s kulturní integrací světa. Vzájemné návštěvy Evropanů, Američanů, Indů, Japonců jsou dnes na denním pořádku, telekomunikační sblížení světa roste. Zatím co na Východě trvají ještě přehrady mezi Polskem a Československem, Madarskem a Československem, atp., mimo sovětský orbit se postupně sblíží celé světadíly. A svobodný svět se zdá spět k vskutku všelidské, humanitní civilizaci, v níž všechny myšlenkové proudy jsou stejně tolerovány (pokud neohrožují tuto toleranci samotnou) a každý má právo promýšlet i šířit vlastní myšlenky a názory.

Chťejí-li národy Východního bloku přispět svým dílem k budoucímu vývoji, pak jim nezbude nic jiného než hledat cesty z dnešní kulturní izolace. Je na kritické mladé generaci komunistů i bezpartajních, aby žádali všude: 1) neomezený přístup k své národní kulturní minulosti; je-li komunistická pravda míněna doopravdy, pak se nemusí bát konfrontace s názory jinými; 2) realistickou informaci o světě; každý komunista zná tuto potřebu; musí její ukojení být rezervováno jen nejvyššímu vůdci, který pak, po létech izolace, jako soudruh Chruščov pod Stalinem, by nejraději sjezdil celý svět, jakmile se dostane k moci? 3) aspoň jako za prvních let leninismu volnost a beztretnost odlišných názorů; 4) zdůvodněnou

OČ JDE

ATOM = SVOBODNÉ VOLBY

Soudobý boj za práva československého lidu se podstatně liší od našeho zápasu v obdobích I. a II. světové války. Je tomu tak proto, že náš nynější odporce, sovětská diktatura, vlastní atomové zbraně.

Rozpoutání atomové války by mohlo zničit lidskou kulturu a vážně ohrozit i samotnou existenci lidstva. Dokud bude sovětská diktatura u moci, nelze nikdy vyloučit náhlý riskantní nukleární útok na svobodnou část světa a tím zatažení též všeho lidu, žijícího pod sovětským panstvím, do strašlivé vyhlazující katastrofy, neboť okamžitý odvetný atomový úder se strany států svobodného světa by vzhledem k jejich technologické vyspělosti způsobil několikanásobné úplné zničení zemí a národů sovětského bloku. Riskantní sovětský útok nelze vyloučit zejména proto, že sovětská diktatura není kontrolována lidem ve svobodných volbách a proto vede k dosažení a používání státní moci lidmi bezohlednými a mravně i intelektuálně nenormálními. Naproti tomu v zemích svobodného světa jsou atomové zbraně v rukou představitelů vzešlých ze svobodných voleb, v rukou představitelů lidem kontrolovaných a odvolatelných; proto svobodný svět nemůže začít a nezačne atomovou válku.

Vzhledem k neporovnatelné mohutnosti odvetného atomového úderu ze strany svobodného světa by v případě nukleárního útoku sovětského bloku byl nejvíce ohrožen lid zemí sovětského bloku. Je proto nejvlastnějším životním zájmem lidu Československa, právě tak jako lidu všech zemí sovětského bloku, aby vyvinul veškeré úsilí pro ovlivňování vládní moci a za podpory svobodným světem nakonec dosáhl řádných svobodných voleb; jinak není záruky, že dobrodružná diktátorská vláda nerozpoutá atomovou válku a nepřivede k naprosté zničení všeho lidu ve státě. *Z existence atomových zbraní plyne historický požadavek svobodných voleb všude na světě jakožto záruky míru.* Proto je třeba razit lidové mezinárodní heslo: ATOM = SVOBODNÉ VOLBY.

Jakkoli utopicky zní požadavek praktického rozšiřování tohoto hesla v podmínkách komunistického totalitního státu, je přesto třeba šířit toto heslo mezi všemi Čechoslováky a podle možnosti i mezi příslušníky jiných zemí sovětského bloku, s největším úsilím, neboť jde o otázku života či smrti českého a slovenského národa. Každý krok i krůček směrem k zvýšení vlivu lidu na počiny vlády oddaluje nebezpečí atomické války.

Nauka marxismu-leninismu ztrácí dnes poslední zdání platnosti. Vstupujeme do doby, kdy už nejde o falešně slibované zlepšení ekonomických podmínek života společnosti, avšak kdy jde o samotnou existenci společnosti. A tuto existenci společnosti lze ohrozit «třídním bojem», vedoucím k upevňování diktatury «proletariátu» (ve skutečnosti diktatury politbyra), a tím i k růstu možnosti riskantního rozpoutání nukleární války touto diktaturou; tím spíše, že v sovětské společnosti dochází až i ke koncentraci

politické moci v jediné diktátorské osobě i na úkor širšího politbyra. Naproti tomu existenci společnosti lze zajistit svobodnými volbami, které dosahují kontroly vládních představitelů většinou lidu způsobem kulturním a mírumilovným.

Všichni, kdo se cítí být Čechoslováky, si váží tisíciletého kulturního a mravního úsilí našich národů a přejí si pokračování v jeho tradicích, jeho rozvíjení a vytváření dalších přínosů pro kulturní i mravní vývoj všeho lidstva. Chceme zachovat pro příští generace své architektonické památky, svá musea, obrazárny, knihovny, vědecká pracoviště, továrny i všechny plody našeho kulturního vývoje. Chceme nyní při nejmenším zachovat a v budoucnosti podstatně zlepšit ony skromné materiální podmínky, ve kterých dnes Čechoslováci žijí; nechceme, aby se čs. města proměnila v radioaktivní sutiny. A chceme především zachovat čs. děti jako živý pomník a zdroj dalších generací. Milujeme československou vlast a proto usilujeme o její záchranu svobodnými volbami.

* * *

VĚDOMĚ PODŘÍDIT SE NUTNOSTI

Komunismus definuje svobodu jako «vědomě podřízení se nutnosti». Co však je nutnost a co není? Jistě v téže situaci různí lidé dojdou k různým odpovědím na tuto otázku. Či závěr je platný? Ten závěr, který je pravdivý, t.j., odpovídá skutečnosti, a správný, t.j. odpovídá požadavkům logického myšlení.

Komunistické vedení však má jiný náhled. «V důsledku svého objektivního společenského postavení leninská strana je jediným společensky samostatným subjektem pravdivého poznání společnosti», praví *Nová mysl* z 3. března 1960 na str. 298. Řečeno po prostu: o tom, co je nutnost a co nikdiv, rozhoduje komunistická strana. Odůvodňuje tento svůj nárok tvrzením, že se v minulosti její rozhodnutí osvědčila. To je tvrzení, které očividně neobstojí v konfrontaci se skutečností; komunistická strana se dopustila a dopouští řady chyb, na které doplácí ti, jimž vládne, které «vede». Z tohoto seznamu chyb vezměme jen ty nejokatější: rozhodnutí násilně kolektivisovat zemědělství stálo jen v SSSR a Číně život čtyřiceti až padesáti milionů lidí a podlomilo trvalo produktivitu zemědělství v komunistických státech; nucením «socialistického realismu» ochromilo vývoj umění v celé komunistické mocenské sféře; rozhodnutí Kominterny potírat demokracii v předválečném Německu přivedlo k moci Hitlera a mělo za následek vyvraždění komunistů a socialistů všude v dosahu nacistického panství; sovětské spojenectví s Hitlerem je přímo odpovědné za zahájení II. světové války a stálo Sovětský svaz desítky milionů obětí na životech a nesmírné ztráty hospodářské; přijetí «kultu osobnosti» komunistickými stranami vedlo k masovému teroru a zavraždění tisíců oddaných komunistů; a dnešní vedení KSSS zatvrzele odmítá vzájemnou kontrolu atomického zbrojení a zatarasuje tak cestu k odzbrojení, přibližující tím denně atomickou válku.

Komunistická strana obhájí svůj nárok na monopol v myšlení tím, že díky vědeckosti své ideologie své chyby «včas rozpoznala a napravila». Ani toto tvrzení neobstojí ve srovnání se skutečností. Chyba násilné kolektivisace nebyla dosud napravena nikde s výjimkou Polska a Jugoslávie, přestože pustošivé účinky této politiky jsou očividné. Kazajka «socialistického realismu» byla po krátkém údobí uvolnění umělecké tvorby znova navlečena. Politika boje proti demokracii po boku fašistických hnutí, která vedla k vítězství Hitlerově, je dnes opakována v Itálii a v řadě nově zrozených států asijských a afrických. Chybnost spojenectví s Hitlerem byla «rozpoznána» tím, že Hitler nakonec napadl Sovětský svaz, a «kult osobnosti» byl «napraven» jenom tím, že Stalin zemřel, a «odhalen» teprve léta po jeho smrti.

odpověď od svých vůdců, co je vnitřním kritériem pravdy, jak pozná myslící komunista, co je správné a pravdivé, aniž by se musel uchýlit k mocenské autoritě a diktátu nejvyššího vedení; 5) systematické, odbourání funkčně neopodstatněných přežitků současné nehybné společnosti.

Jen uspěje-li včas se kulturně a společensky obrodit, dokáže Východ konkurovat svobodnému světu. Ideovost a vnitřní opravdovost, cit sounáležitosti národů a ostatní pozitivní vlastnosti našeho lidu se pak ukáží důležitým prvkem ve vytváření duševního a kulturního obsahu asijských a afrických národů a v podílu na kultuře všelidské.

A jaké katastrofy bude třeba, aby komunistická manažerská centrála uznala, že ozbrojení bez vzájemné kontroly je nemyšlitelné?

Není obtížné najít příčinu těchto katastrof. Je to nedostatek vnitřní demokracie i v nejvyšších orgánech komunistických stran. Celá řada organizačních opatření, zejména zákaz »frakcionalismu« znemožňuje vznik a uplatnění nových myšlenek — neboť každá nová myšlenka je s počátku v menšině a její šíření je uplatňování »frakčního« názoru. Jediná skupina, která smí v komunistické straně přijít s novou myšlenkou, je její vedení, a i tam o správnosti nové koncepce nerozhodují argumenty, nýbrž zákulisní mocenské machinace. Kdo vyřídí své soupeře mocensky, dokázal, že »má pravdu«. Na tom nic nemění celostranické diskuse, kritiky a sebekritiky, protože i u nich vedení rozhoduje, co přijmout a co zamítnout. Majíc možnost odpůrce umlčet, nemusí vedení diskutovat, a tím méně se učit. Moc nahrazuje pravdu i argument. Není proto divu, že úroveň vedení komunistického hnutí stále klesá. Stačí srovnat úroveň Plechanova, Lenina, Trockého, Bucharina, Kameněva, Zinověva s dnešními Chruščovými, Novotnými, Kadary a Živkovy, aby tento úpadek byl zřejmý.

A tato vedení spolu s desetitisíci stranických byrokratů určují stamilionům lidí, jaké »nutnosti« se musí »vědomě podřídít«.

I když definujeme svobodu jakožto vědomé podřízení se nutnosti, znamená svoboda ještě pořád možnost volby, možnost určit, co kdo považuje za nutnost nebo čí názor přijímá za svůj, bez vnějšího nátlaku a bez umělého omezování informací. Tam, kde této možnosti volby, této volnosti rozhodování není, není svobody — ani svobody »vědomě se podřídít nutnosti«. Tam, kde lidé přijímají cizí rozhodnutí ze strachu, tam, kde jim jsou uprány potřebné vědomosti, na jejichž základě by se mohli rozhodnout, je nesvoboda.

Člověk má právo být svoboděn. Člověk má právo svou svobodu hájit a člověk má povinnost hájit svobodu jiných. Je-li třeba, i silou. Komunistická propaganda má ve zvyku označovat každý odpor vůči rozhodnutím stranického vedení za nemravný a nihilistický negativismus, proti kterému stojí ušlechtilé »budovatelské úsilí« komunistů. Zamlčuje při tom, že komunisté sami znemožňují lidem, aby svůj odlišný názor projevíli kladně. Jestliže proti vůli vesnice je kostel změněn v sýpku a jestliže pak tato sýpka lehne popelem — nebyli to komunisté, kteří nechali občanům jen tuto cestu, jak projevit svobodně své mínění? Jestliže je umlčen udavač, který ohrožuje životy a existence desítek lidí, provinivších se jenom tím, že došli k závěrům jiným než komunistická manažerská centrála a že dle nich chtějí žít — není to akt oprávněné sebeobraný? Jestliže jsou poškozeny stroje, které vyrábějí zbraně na podrobení ostatního světa, není to jediný způsob realizace ozbrojení a práce pro mír, který komunisté svým občanům zústavili?

Podrobit se násilí je nutnost. Ale odporovat násilí je ještě větší nutnost. První nutnost je cesta nesvobody. Druhá je cesta svobody.

VÝPADY A ÚSTUPY

Jen povrchnímu pozorovateli se může zdát, že ve vztazích mezi svobodným světem a Sovětským svazem došlo od letošního jara k podstatnému zhoršení, jež zvrátilo předchozí kurs postupného uvolňování a narovnání. Sovětský svaz se ovšem snaží nejen tento povrchní dojem zesílit, nýbrž také současně identifikovat zodpovědného viníka, kterým v jeho očích může být jen svobodný západní svět. Činí tak záměrně ze dvou důvodů. Za prvé mu jde o to ovlivnit Asii a Afriku tak, bya je odisoloval od Západu, nadělal z nich nepřítel Západu a zápáhl je do vozu své vlastní politiky. Za druhé Sovětskému svazu záleží

na tom, aby za sebou smazal stopy své nedávné politiky co neúčinněji, neboť podle nich by mohla být snadno rozpoznána pravá podstata současného sovětského manévrování.

Ve skutečnosti totiž byl poslední půlrok integrální součástí poválečného mezinárodního vývoje, nevybočující nijak z cyklické pravidelnosti mezinárodní politiky od druhé světové války. Poválečný mezinárodní vývoj lze přirovnat k přesunům ve velkém magnetickém poli, na němž se střetávají síly Západu a Sovětského svazu bez přestávky. Rozdíl mezi nimi je v tom, že zatím co Západ byl od začátku ochoten uznat takové rozdělení tohoto pole, jež by zaručilo bezpečnost a mírový svobodný rozvoj všech národů, Sovětům šlo od začátku o jeho úplné opanování. Od tohoto cíle se Sovětský svaz nikdy neuchýlil, ba ani nikdy nepředstíral, že by se ho být jen na oko zřekl. Co přizpůsoboval měnícím se poměrům a hlavně Sovětskému odhadu mezinárodní rovnováhy sil, byla taktika sovětské zahraniční politiky. Avšak od roku 1949, kdy si Sověty osvojily atomovou bombu, i v sovětské taktice lze rozpoznat nepřerušovanou pravidelnost. Tato pravidelnost se jeví jako silokřivka výpadů a ústupů, jimž ovšem prostor a čas dodávají svéráznou barvu a zdánlivě je od sebe oddělují jako ojedinelé historické události. Není však třeba být příliš kritickým pozorovatelem sovětské zahraniční politiky, aby se tyto události od předkorejského příměří v roce 1949 do ticha kolem Berlína na jaře 1960 daly spojit v nepřerušovanou linii sovětské taktiky.

Na tuto čáru bezprostředně navazuje sovětská politika a vývoj mezinárodních vztahů v posledních měsících a výjimečný je na nich jen stupeň kritičnosti, kterého dosáhly, a takřka úplný přenos komunistických method z oblasti vnitřní politiky na mezinárodní pole. Protože podobných method bylo předtím použito v různých státech těsně před uchvacením moci komunistickou stranou, jest je třeba brát o to vážněji, když jde o svobodu celého světa. Pro posouzení můžeme zůstat jen při paralele československé, protože je nám nejnámější a jako prožitá zkušenost zcela mimo jakoukoliv pochybnost.

Když se v Československu poměry urovnávaly a KSČ začala ztrácet půdu pod nohama, jediná cesta zpátky k moci byla rozvrátit proces obnovy a konsolidace a svrhnout vinu za to na nejmocnějšího soupeře. Totéž učinil Sovětský svaz v daleko větším měřítku v Paříži, když jeho ministerský předseda znemožnil schůzku hlav čtyř velmocí a snažil se za to svalit zodpovědnost na Spojené státy. Nato následovalo v Československu období horečných vnitřních příprav uvnitř KSČ. Stejně tak po Paříži došlo ke koordinaci komunistických plánů na zasedání komunistické strany Rumunska v Bukurešti, jehož se zúčastnili vůdcové celého komunistického hnutí. Po přípravách se v Československu čekalo na prvou příležitost, a když nepřicházela, byla uměle vyvolána komunistic-

Je daleko lepší být obchodním příručím ve svobodné Americe než velkým zvířetem v Sovětském svazu. ... Náš obyčejný obchodní příručí má svůj vlastní dům, jezdí ve vlastním autě, posílá své děti do školy a na universitu a chodí do kostela, jak chce, bez státního dozoru a diktátu. Má právo hlasovat pro toho, koho si vybere za hlavu své svobodné vlády. ... Věřím s naším místopresidentem a všemi Američany, že Vaši vmukové budou jednou žít ve svobodě, a budou to obchodní příručí celého světa a milionů ostatních obyčejných lidí, kteří se o to přičiní. (Z protestního dopisu předsedy Mezinárodní odborové organizace obchodních příručích James A. Suffridge Nikitu Chruščovovi, který se vyjádřil o americkém místopresidentovi Nixonovi, že »je to pachal, který se hodí nejvýš za obchodního příručího«.)

kým pokusem o úplnou kontrolu nad orgány vnitřní bezpečnosti. Na mezinárodním poli dodalo podobnou příležitost v 1960 Kongo, již Sovětský svaz úměrně zvětšil svou infiltraci a pokusem o úplné ovládnutí tohoto klíčového státu v rovníkové Africe. V Československu se demokratické síly opřely o ústavu a o presidenta Republiky — Spojené národy se opřely o Chartu a generálního sekretáře. Tak jako v Československu demokratická fronta nezůstala nenarušena, tak ani na mezinárodním poli v roce 1960 všichni nekomunističtí členové Spojených národů nestáli za svou organizaci a její ústavu bezpodmínečně. Dalším krokem v této pučové taktice bylo v Československu ještě více rozvázat a zastrašit komunistické odpůrce: sjezd závodních rad a sjezd komunistických zemědělců měly splnit tento úkol a navíc přitáhnout neutrální síly. Chruščovova výprava všech komunistických předáků do Spojených národů a jeho pokusy svést nebo zastrašit hrozbou atomové války asijské a africké státy jsou mezinárodní obdobou téhož manévru. Vytlačit z moci nekomunistické ministry a nahradit vládu Národní fronty vládou KSČ a jejich satelitů má svou obdobu v sovětském pokusu přinutit generálního sekretáře Hammarskjolda, aby resignoval, a dosadit na jeho místo triumvirát zcela závislý na svém komunistickém členu. Je možné, že než se tyto řádky dostanou do tisku, Sovětský svaz sáhne k přiměřeně zvětšené demonstraci své síly, jakou v našich poměrech byla pověst o shromažďování sovětských sil na československých hranicích.

Při promítnutí osvědčené komunistické taktiky z domácího na mezinárodní pole musí přirozeně dojít k podstatným úpravám: povaha účastníků je komplikovanější; časové dispozice jsou rozdílné; a zejména rozložení sil je takové, že nelze vsadit všechno na jednu kartu — svobodný svět je na to příliš silný. Protože Sovětský svaz je právě v tomto směru velmi citlivý a nepůjde hlavou proti zdi svobodného světa, dokud v ní nenajde povážlivou trhlinu, je velmi pravděpodobné, že současný výpad komunistického bloku ve Spojených národech nemá za cíl konečný rozvrat, který by mu umožnil postupné uchvázení moci v bezprostřední budoucnosti, nýbrž že jeho účel je dvojitý. Všechno nasvědčuje jednak tomu, že Sovětský svaz podrobuje důkladně zkoušce celý svůj plán a že na základě letošních zkušeností dojde k jeho potřebným úpravám a změnám. Na to budou Sověty potřebovat krátké období klidu, jež se nepochybně zdánlivým ústupem s dnešní předsunuté pozice pokusí vytvořit. Na druhé straně se už v této zkoušce Sovětský svaz zřejmě pokouší vrazit klín do svobodného světa, neutralisovat maximální počet jeho členů a izolovat svého nejvážnějšího protivníka. Chování komunistických předáků v New Yorku bylo v tomto směru spíš na škodu než na prospěch sovětským záměrům; bylo by však klamné spoléhat na to, že sovětské plány s neutrály již úplně selhaly. Naopak.

Obojí sovětský účel může být a bude zmařen jen za předpokladu, že nekomunistický svět nikdy nezapomene na konečné cíle komunistů a že proti nim bude bez ustání aktivně bojovat. Až Sověty ukáží druhou, smířlivou tvář tak zvaného mírového souzítí, svobodný svět musí využít jejich postoje k tomu, aby na nich vynutil ústupky, které by svět přiblížily o krok ke skutečné svobodě a míru. K tomu je zapotřebí udržet frontu nekomunistického světa nenarušenou. Náš úkol v exilu je při každé příležitosti dávat své zkušenosti k dispozici, varovat a hlavně přinášet nové podněty ke strategii svobodného světa. Náš úkol doma je podlamovat komunistickou frontu na všech úsecích. Síly, které se dnes střetávají na mezinárodním poli, jsou tak muhotné, že demokratičtí Čechoslováci se v jejich stínu zdají bezmocní. Avšak i tyto síly jsou složeny z mnoha částí a naše myšlenky a činy mohou působit na každou z nich — a účinně.

Je omyl, a škodlivý omyl, pokládá-li někdo živnostenské podnikání za něco zbytečného, nebo dokonce nežádoucího v našem novém státě. Je tedy omyl a škodlivý omyl, pokládá-li snad někdo živnostnictvo za vedlejší nebo dokonce trpěnou složku Národní fronty našeho pracujícího lidu. Nikoli!

Naše republika, naše hospodářství potřebují drobné podnikání v malovýrobě i v maloobchodě, v hostinství i v dopravě. A proto i živnostenské vrstvy jsou důležitou a plnoprávnou složkou našeho pracujícího lidu. Kdo mluví anebo postupuje jinak, dostává se do rozporu s ústavou a poškozují zájmy státu.

Náš nový řád ... počítá i pro budoucnost s živnostenským podnikáním, chce podporovat jeho rozvoj a chce je stále větší měrou zahrnovat do plánovitého hospodářství a do výroby.

Tato fakta, dráží přátelé, jasně ukazují, že naše republika pamatuje na živnostníky a chce, aby se jim dobře vedlo a jejich živnosti kvetly. A opakuji proto: ti, kdož rozšiřují pomluvy, že živnostníci mají být vyvlastněni nebo združstevněni, anebo že budou zničeni živnostníci a podnikatelé, kteří mají více než jednoho zaměstnance anebo učedníka, jsou lháři a škůdci státu.

«Klement Gottwald k živnostnictvu» — projev Klementa Gottwalda ke sjezdu čs. živnostníků 23. května 1945. Vydal Ústřední svaz obchodu, pohostinství a dopravy a Ústřední svaz čs. řemesla, Praha, květen 1950.)

«Základní výrobní prostředky patřily v roce 1958 z 91% státu, z 6,3% družstvům a pouze z 2,8% soukromníkům». (Hospodářské noviny, 18. března 1960.)

* * *

My, intelektuálové, spisovatelé, umělci a představitelé kulturních sdružení a organizací ve svobodném Vietnamu, shromáždění na tomto sjezdu, diskutovali a přijali jsme jednomyslně toto prohlášení, adresované všem svobodným lidem všech vrstev a všem spisovatelům a výtvarným umělcům v této zemi a v celém světě:

Uvědomujeme si,

- 1. že svoboda kultury, která zahrnuje svobodu myšlení a svobodu tisku, je nejvyšším a nezadatelným právem člověka;*
- 2. že svoboda kultury, která zaručuje svobodu mínění a projevu, náboženského přesvědčení a politických názorů, se týká přesvědčení každého jednotlivce, i když toto přesvědčení je v rozporu s politikou vlády;*
- 3. že každá politická soustava, ve které občanů není dovoleno projevit své oprávněné požadavky a konstruktivní názory, zbabuje společnost hybné síly pokroku; a hmotného ani duševního zajištění těch, kdo žijí v takové společnosti, nemůže být dosaženo, čímž je podlamován pokrok celého lidstva;*
- 4. že světový mír je nemožný, dokud bude existovat nerovnoprávnost mezi lidmi, dokud někteří budou svobodní, druzí nesvobodní.*

(Z prohlášení Ústředního výboru bojovníků proti ztrocení kultury a proti persekuci spisovatelů, umělců, intelektuálů a studentů v Saigonu, 12. května 1960.)